

2021 m. spalio 21 d., ketvirtadienis

P9_TA(2021)0440

Padėtis Tunise**2021 m. spalio 21 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl padėties Tunise (2021/2903(RSP))**

(2022/C 184/12)

Europos Parlamentas,

- atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Tuniso ir į savo 2016 m. vasario 25 d. rezoliuciją dėl derybų dėl ES ir Tuniso laisvosios prekybos susitarimo pradžios ⁽¹⁾,
  - atsižvelgdamas į ES rinkimų stebėjimo misijos dėl 2019 m. rugsėjo 15 d. ir spalio 6 d. vykusių prezidento ir parlamento rinkimų Tunise galutinę ataskaitą,
  - atsižvelgdamas į Europos Sąjungos ir Tuniso asociacijos susitarimą ir į įvairius pagal jį 2019 ir 2020 m. surengtus teminius susitikimus,
  - atsižvelgdamas į Tarptautinio valiutos fondo (TVF) vykdomosios valdybos 2021 m. vasario 26 d. išvadas, priimtas pagal IV straipsnį „Konsultacijos su Tunisu“,
  - atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 4 d. bendrą pranešimą dėl ES ir Tuniso santykių „Siekiant atnaujintos partnerystės“,
  - atsižvelgdamas į 2021 m. liepos 26 d. Tuniso Prezidento dekretą Nr. 2021-69, kuriuo nutraukiamos vyriausybės vadovo ir vyriausybės narių funkcijos, 2021 m. liepos 29 d. Tuniso Prezidento dekretą Nr. 2021-80 dėl Liaudies atstovų asamblėjos įgaliojimų sustabdymo, 2021 m. rugpjūčio 24 d. Tuniso Prezidento dekretą Nr. 2021-109 dėl išimtinių priemonių, susijusių su Liaudies atstovų asamblėjos įgaliojimų sustabdymu, pratęsimo ir į 2021 m. rugsėjo 22 d. Tuniso Prezidento dekretą Nr. 2021-117,
  - atsižvelgdamas į Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos pirmininko pavaduotojo Europos Sąjungos vardu 2021 m. liepos 27 d. padarytą pareiškimą ir 2021 m. rugsėjo 10 d. pareiškimus spaudai Tunise,
  - atsižvelgdamas į 2014 m. priimtą Tuniso konstituciją,
  - atsižvelgdamas į Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą, kurio viena iš šalių yra Tunisas,
  - atsižvelgdamas į Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims (angl. CEDAW), kurią Tunisas ratifikavo 1985 m. ir dėl kurios 2014 m. panaikino savo išlygas,
  - atsižvelgdamas į 2018 m. priimtą 2018–2022 m. nacionalinį veiksmų planą (NVP) dėl moterų, taikos ir saugumo,
  - atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 132 straipsnio 2 ir 4 dalis,
- A. kadangi Tunisas yra privilegijuotas ES partneris ir nuolatinė parama ir rėmimas yra prioritetas, įskaitant 2011, 2014, 2018 ir 2019 m. surengtas rinkimų stebėjimo misijas, kuriose patvirtintas tvirtas ES įsipareigojimas remti demokratijos procesą Tunise; kadangi šiais metais sukanka 10 metų po Tuniso revoliucijos, kuri yra svarbus momentas Tuniso demokratinio vystymosi kelyje;

⁽¹⁾ OL C 35, 2018 1 31, p. 117.

2021 m. spalio 21 d., ketvirtadienis

- B. kadangi socialinei ir ekonominei padėčiai būdingas plačiai paplitęs ekonominis sąstingis, susijęs su vidaus politiniu kontekstu, ir sanitarinė krizė, kai mirčių dėl COVID-19 atvejų skaičius yra antras pagal dydį pasaulyje; kadangi dėl COVID-19 pandemijos, turizmo stygiaus, aukšto jaunimo nedarbo lygio ir infliacijos pablogėjo ir taip trapi Tuniso ekonomika; kadangi paplitusi korupcija, nesugebėjimas įgyvendinti pereinamojo laikotarpio teisinės valstybės principų, rimtos ekonominės ir saugumo problemos tebėra pagrindinės kliūtys visiškam Tuniso demokratiniam konsolidavimui;
- C. kadangi, atsižvelgdamas į šias aplinkybes, 2021 m. liepos 25 d. Prezidentas Kais Saied rėmėsi Tuniso konstitucijos 80 straipsniu, kuriuo jis įgaliojamas priimti išimtinės priemonės, susijusias su neišvengiamu pavojumi valstybei, ir paskelbė, jog atleidžia ministrą pirmininką Hichemą Mechichi, sustabdo Liaudies atstovų asamblėjos (LAA) veiklą 30 dienų laikotarpiui, kuris gali būti pratęstas, ir panaikina visų jos narių parlamentinį imunitetą; kadangi 2021 m. rugpjūčio 24 d. Prezidentas pratęsė Parlamento veiklos sustabdymą;
- D. kadangi Jungtinių Arabų Emyratų, Saudo Arabijos ir Egipto vyriausybės nedelsiant pagyrė ir teikė retorinę paramą Prezidento K. Saiedo iniciatyvai;
- E. kadangi nėra suformuotas Konstitucinis Teismas, ir todėl parlamento nariai negali apskusti jokio vienašališko Prezidento sprendimo pratęsti nepaprastąją padėtį, kaip nustatyta atitinkamame Konstitucijos straipsnyje, dėl šios priežasties kilo rimtas susirūpinimas dėl Tuniso demokratinės pertvarkos ir pagrindinių teisių šalyje;
- F. kadangi 2021 m. rugsėjo 22 d. Prezidentas paskelbė prezidentinį dekretą Nr. 2021-117, kuriame yra nuostatų, patvirtinančių dekreto viršenybę ir pirmumą Konstitucijos atžvilgiu, taip pažeidžiama Konstitucija ir visi valstybiniai galiojimai suteikiami valstybės Prezidentui Kaisui Saiedui; kadangi Konstitucijos nuostatos dėl teisių ir laisvių bus gerbiamos ir garantuojamos tik tuo atveju, kai jos neprieštarauja įstatymams, pagrįstiems prezidento įstatymiais dekretais ir išimtinėmis priemonėmis; kadangi Prezidento dekretu Nr. 117 uždrausta skųsti prezidento sprendimus teisme, įskaitant Tuniso aukščiausiąją administracinę teisimą ir jo kasacinę teisimą;
- G. kadangi toks įgaliojimų sutelkimas neribotam laikui buvo patikėtas prezidentui; kadangi prezidentas sau suteikė neribotą įstatymų leidžiamąją valdžią dekretu keisti įstatymus, kuriais reglamentuojamos politinės partijos, rinkimai, teismų sistema, sąjungų ir asociacijų veikla, spaudos laisvė ir informacijos laisvė, teisingumo departamento darbo organizavimas, žmogaus teisės ir laisvės, asmens statuso kodeksas, vidaus saugumo pajėgos, muitinė ir valstybės biudžetas;
- H. kadangi, nors Tuniso pilietinė visuomenė viešai išreiškė didelį susirūpinimą dėl naujų apribojimų, Prezidento Kaiso Saiedo liepos mėn. įvestos priemonės sulaukė didelės visuomenės paramos, o tai rodo visuomenės nepasitenkinimą sunkia socialine ir ekonomine padėtimi ir dideliais vyriausybės veiklos trūkumais, su kuriais susiduria šalis; kadangi 18 vietos ir tarptautinių NVO paskelbė bendrą deklaraciją, kurioje išpėta apie demokratijos padėtį Tunise; kadangi G7 paragino Tunisą grąžinti konstitucinę santvarką ir atnaujinti parlamento veiklą;
- I. kadangi 2021 m. liepos 26 d. Tuniso policija uždarė „Al Jazeera“ biurus Tunise, nepateikdama jokio paaiškinimo;
- J. kadangi Tuniso pilietinė visuomenė yra gerai išvystyta ir susitelkusi ir nuo 2011 m. atliko esminį vaidmenį formuojant ir stiprinant Tuniso perėjimą prie demokratijos, nes daug aktyvistų ragina imtis skubių reformų, įskaitant kovos su korupcija priemones, ir kadangi nacionalinis dialogas yra viena iš ypatingų šalies bruožų; kadangi spaudos laisvė ir laisvė publikuoti yra atviros, laisvos ir demokratinės visuomenės esminiai elementai; kadangi nuo 2021 m. liepos 26 d. pilietinė visuomenė nebedalyvauja nacionaliniame dialoge ir Prezidentas Kais Saied nesikonsultuoja su visuomene imdamasis tam tikrų priemonių;
- K. kadangi 2021 m. rugsėjo 10 d. Bendroji Tuniso profesinė sąjunga (UGTT) pristatė savo nacionalinio konsultacinio komiteto įsteigimo planą, kad būtų užtikrinta teisinė sistema, skirta įtrauktiems socialinėms ir politinėms reformoms šalyje įgyvendinti, visų pirma politinės sistemos ir rinkimų įstatymo reformavimui, taip pat Konstitucijos pakeitimui;

2021 m. spalio 21 d., ketvirtadienis

- L. kadangi Tuniso ekonomika ypač priklausoma nuo užsienio investicijų, turizmo ir produktų eksporto į ES; kadangi, pasak Pasaulio banko, dėl dabartinės Tuniso sąskaitos ir fiskalinio deficito reikia imtis griežtų struktūrinių reformų; kadangi ES yra didžiausias Tuniso prekybos partneris, kurio prekybos dalis 2020 m. sudarė 57,9 proc., įskaitant tai, kad 70,9 proc. Tuniso eksporto sudarė ES rinka, o 48,3 proc. Tuniso importo sudarė importas iš ES; kadangi ekonomika gali klestėti tik jeigu bus atkurta demokratija ir užtikrintas saugumas ir stabilumas;
- M. kadangi dėl COVID-19 pandemijos dar labiau pablogėjo jau ir taip trapi padėtis Tunise; kadangi, norint veiksmingai reaguoti į sveikatos krizę, trūko deguonies aparatų ir vakcinų;
- N. kadangi vis daugiau Tuniso gyventojų išvyksta iš savo šalies, kartais rizikuodami savo gyvybėmis ir kirsdami Viduržemio jūrą; kadangi Tuniso protų nutekėjimo rodiklis yra vienas didžiausių arabų valstybėse;
- O. kadangi nuo 2011 m. ES dėjo dideles nuolatinės pastangas remdama Tunisą ir skyrė daugiau kaip 2 mlrd. EUR dotacijų Tuniso deklaruojamam išipareigojimui pereiti prie demokratijos remti, įskaitant 260 mln. EUR 2020 m. ir 200 mln. EUR nuo 2021 m. birželio mėn., kaip makrofinansinės pagalbos dalį; kadangi 2021 m. gegužės mėn. pagal Makrofinansinės paramos programą Tunisui buvo skirta 600 mln. EUR su konkrečiu tikslu sušvelninti ekonominį COVID-19 pandemijos poveikį šalyje; kadangi 2021–2027 m. laikotarpiu ES įvairias ankstesnes priemones pakeis nauja Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemone (KVTBP) „Globali Europa“ ir kadangi demokratijos, pagarbos teisinės valstybės principui ir žmogaus teisių stiprinimas, rėmimas ir skatinimas yra vienas pagrindinių ES išorės pagalbos, teikiamos pagal priemonę, tikslų;
- P. kadangi ES išipareigojimas dėti daugiau demokratijos skatinimo pastangų buvo dar kartą patvirtintas ES veiksmų plane žmogaus teisių ir demokratijos srityje, kurį Taryba patvirtino 2020 m. lapkričio mėn.;
- Q. kadangi 2014 m. Tuniso konstitucijoje raginama užtikrinti tikėjimo ir sąžinės laisvę;
1. patvirtina savo išipareigojimą ES ir Tuniso privilegijuotos partnerystės ir Tuniso demokratijos proceso atžvilgiu; vis dėlto yra rimtai susirūpinęs, kad prezidento dekretu Nr. 2021-117 neribotam laikotarpiui nustatyta galių koncentracija prezidento rankose; pakartoja, kad turi būti išlaikyta pagarba teisei valstybei, Konstitucijai ir teisei sistemai ir kad reikalingas gerai veikiantis ir legitimus parlamentas, nes jis yra žmonėms atstovaujanti institucija; todėl apgailestauja dėl to, kad prezidentas Saiedas neribotam laikui sustabdė Tuniso parlamento veiklą nuo 2021 m. rugpjūčio 24 d.;
  2. ragina grįžti prie įprasto valstybės institucijų veikimo, įskaitant grįžimą prie visavertės demokratijos ir kuo greičiau atnaujinti parlamentinę veiklą, kaip nacionalinio dialogo dalį, ir paskelbti aiškų veiksmų planą;
  3. tvirtai pažymi, kad parlamentas yra esminė demokratijos institucija, būtina bet kokiai Konstitucinei reformai; atkreipia dėmesį į tai, kad Tunise nėra Konstitucinio Teismo, o tai sudaro sąlygas plačiai aiškinti ir taikyti Konstitucijos 80 straipsnį, be to, parlamento nariams užkertamas kelias pateikti skundą siekiant gauti teisinį sprendimą dėl parlamento įgaliojimų sustabdymo ir papildomų priemonių, kurių prezidentas ėmėsi, remdamasis 80 straipsniu; ragina Tunisą įsteigti konstitucinį teismą, kad būtų išvengta klaidingo aiškinimo ir piktnaudžiavimo Konstitucija;
  4. pakartoja Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai raginimą kuo greičiau atkurti institucijų stabilumą, visų pirma pagarbą pagrindinėms teisėms bei laisvėms, įtvirtintoms 2014 m. Tuniso konstitucijoje, ir susilaikyti nuo visų smurto formų;
  5. atkreipia dėmesį, kad rugsėjo 29 d. paskirta Ministrė Pirmininkė Najla Bouden Ramadhan ir 2021 m. spalio 11 d. paskirtas ministrų kabinetas; palankiai vertina tai, kad 10 moterų paskirtos ministrėmis;
  6. ragina prezidentą persvarstyti savo poziciją ir aktyviai remti visus veiksmus, kuriais būtų užtikrintos lygios moterų ir vyrų teisės visose srityse, ypač teisės aktuose, nukreiptuose prieš moteris, susijusiuose su paveldėjimo teisėmis, vaiko globos teisėmis, namų ūkio vadovo teisėmis, teise į vaiko priežiūros atostogas ir darbo teisėmis, ypač namų ūkio darbuotojų ir žemės ūkio darbuotojų moterų teisėmis;

2021 m. spalio 21 d., ketvirtadienis

7. ragina Tuniso valdžios institucijas gerbti Konstituciją ir užtikrinti, kad būtų gerbiamos visų piliečių pagrindinės teisės; primena pagrindinių ir žmogaus teisių neatsiejamą pobūdį ir jų besąlygišką viršenybę, ir ragina atkurti Konstituciją, kaip pirminės teisės šaltinį; ragina Tunisą visiškai panaikinti mirties bausmę;
8. ragina valdžios institucijas vengti teisinio netikrumo, atsiradusio nustatant draudimus keliauti ir vykdant suėmimus namuose; mano, kad karo teismuose vykstantys civilių teismų procesai kelia didelių problemų, ir ragina atkurti nepriklausomas teismines institucijas, kad Tunise būtų reformuojami karo teismai, kurie panaikintų civilių gyventojų karinius teismus;
9. laikosi tvirtos nuomonės, kad bet kokie Konstitucijos ir politinės sistemos pakeitimai gali būti atliekami tik laikantis Konstitucijoje nustatytų ribų; atkreipia dėmesį į Tuniso žmogaus teisių gynėjų lygos ir kitų pilietinės visuomenės organizacijų kritiką dėl galių koncentracijos prezidento rankose; pabrėžia, kad demokratijos sąlygomis turi vyrauti galios pusiausvyra ir valdžių padalijimo principas;
10. pripažįsta, kad svarbų vaidmenį atlieka Nacionalinio dialogo ketvertas, kurį sudaro UGTT, Tuniso pramonės, prekybos ir amatų konfederacija (UTICA), Tuniso žmogaus teisių lyga (LTDH), Tuniso advokatų taryba, sudarant palankesnes sąlygas įtraukiam nacionaliniam dialogui, už kurį 2015 m. jam buvo skirta Nobelio taikos premija; ragina prezidentą prisidėti prie nacionalinės sistemos, kad visi suinteresuotieji subjektai galėtų veiksmingai atnaujinti šį dialogą; primena svarbų Europos Parlamento Paramos demokratijai ir rinkimų koordinavimo grupės vaidmenį skatinant pilietinės visuomenės ir Tuniso politinių lyderių dialogą;
11. pabrėžia, kad reikia skubiai įveikti socialinę ir ekonominę krizę, su kuria šalis susiduria vykdydama struktūrines reformas ir politiką;
12. dar kartą patvirtina tvirtą ES išipareigojimą remti Tunisą įveikiant finansų ir ekonomikos krizę, taip pat toliau siekiant demokratijos stiprinimo; ragina Komisiją ir Europos išorės veiksmy tarnybą (EIVT) pradėti dialogą su Tuniso valdžios institucijomis, ūkio subjektais ir pilietine visuomene; atkreipia dėmesį į stabilių ir veikiančių institucijų poreikį, siekiant daryti pažangą įgyvendinant būtinas struktūrines reformas, kurios yra reikalingos norint gauti Tarptautinio valiutos fondo paskolą, skirtą gelbėjimui valstybės lėšomis;
13. pabrėžia, kad bendras supratimas apie teisinę valstybę, demokratiją ir žmogaus teises yra svarbiausias tvirtos ES ir Tuniso partnerystės pagrindas; primygtinai ragina prezidentą leisti visapusiškai ir tinkamai veikti nepriklausomoms valstybinėms reguliavimo institucijoms, įskaitant laikinąją teisės aktų atitikties konstitucijai peržiūros instituciją ir Nacionalinę kovos su korupcija instituciją;
14. yra susirūpinęs dėl užsienio subjektų kišimosi, kuris kenkia Tuniso demokratijai;
15. ragina ES tęsti programas, pagal kurias tiesiogiai remiami Tuniso piliečiai, ir prireikus, atsižvelgiant į dabartinę krizę, didinti paramą, be kita ko, teikiant sveikatos priežiūros paramą pagal priemonę COVAX, kad padėtų šaliai įveikti didelį COVID-19 pandemijos poveikį;
16. ragina vyriausiąją įgaliotinį ir pirmininko pavaduotoją ir valstybes nares atidžiai stebėti padėtį Tunise ir ragina vyriausiąją įgaliotinį ir pirmininko pavaduotoją reguliariai teikti informaciją Parlamento Užsienio reikalų komitetui, siekiant užtikrinti tinkamą parlamentinį dialogą dėl šios svarbios ir susirūpinimą keliančios padėties;
17. paveda Pirmininkui perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, EIVT, Europos Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tuniso prezidentui, Tuniso vyriausybei ir Tuniso parlamentui.